

Eidum Stoppested – Høyde over havet 4,5 meter.

Av Roar Aarnes

Prospektkort fra "Eidem Stoppested" rundt 1925.

Noen av oss husker fortsatt bygningene som sto oppført på Eidum Stoppested.

Da jernbanen fra "Trondhjem til Riggsgrensen", eller Meråkerbanen som den omtales i daglig tale, ble anlagt og åpnet i 1882, ble det bygd en vokterbolig ved Eidum. Banevokteren hadde ansvar for oppsynet med jernbanelinja på strekningen Hell – Eidum.

Vokterboligen ble satt opp i 1881 av laftet tømmer og var på 80 m² med 4 rom og kjøkken og med soverom i loftetasjen. Senere ble det påbygd og et av rommene ble omgjort til ekspedisjonslokale og venterom.

Den første banevokteren på strekningen var Sivert Johnsen Sæther fra Sæterbakken i Selbu, og han var den første som flytta inn i vokterboligen sammen med kona Gjertrud og 4 små barn. Med årene økte familien med enda 2 barn og det ble etter hvert trangt i den lille vokterboligen. I 1890 fikk imidlertid Sivert Sæther fradelte den gamle husmannsplassen Eidumskroen, også kalt Krolassen fra Øver-Eidum. Plassen hadde ligget øde i lengre tid og den grenset opp mot stoppestedet. På denne eiendommen som nå fikk navnet Eidum Østre Gnr. 154 bnr. 4, startet Sæther som nybygger og drev da gårdsbruk ved siden av å være banevokter.

Da vokterboligen ble ledig flyttet Anna Heggernæs inn i vokterboligen. Hun var nettopp blitt enke etter Johannes Jakobsen Heggernæs som var banevokter mellom Flornes og Gudå. Anna var da kun 37 år og hadde 4 små barn i alderen 1-10 år. Da hun ble enke fikk hun stilling som grindvokterske på jernbanen med ansvaret for grindene ved planovergangen på Eidum stoppested.

Sivert Sæther var baneformann helt til han døde i 1906. Enka Gjertrud drev fortsatt gården fram til 1911 da hun solgte til Ingebrigt og Lucie Løkke. Ingebrigt Løkke hadde vært stasjonsmester ved Gudå stasjon og da han gikk av med pensjon kjøpte han Eidum Østre.

Med årene økte trafikken på Meråkerbanen, og samtidig også godsmengden. Det ble behov for betjening for å ekspedere reisende og gods. Fra 15. oktober 1912 ble Eidum stoppested betjent. Etter hvert ble også godsekspedisjonen så stor over Eidum stoppested, at det var behov for eget godshus. Dette ble satt opp i 1920.

I 1934-35 var det en større opprustning og utvidelse av Eidum stoppested. Jernbaneområdet ble utvidet med skiftespor og det ble kjøpt 5 mål jord fra Sivert Berg på Eidum Nedre for kr. 2000,-. I Norges Statsbaners regnskaper kan vi se at de totale kostnadene for utbyggingsprosjektet ved Eidum Stoppested i 1934-35 var kr. 11 684,27.

	23	1934—35
Merakerbanen.		
Anleggskapital	kr.	9 934 645.00
Andel i Trondheims stasjons- og verkstedsanlegg.....	»	2 400 662.77
Andre utvidelser og forbedringer pr. 30te juni 1934 ...	kr.	7 202 649.73
Tilkommer i 1934—1935:		
Utvidelse av Eidum holdeplass	»	11 684.27
		» 7 214 334.00
		kr. 19 549 641.77

Utsnitt fra Norges offisielle statistikk IX.nr.79, Norges Jernbaner 1934-35.

Da anlegget sto ferdig, ble det satt opp godsvogner på skiftesporet hvor bøndene kunne lesse opp høy, korn og poteter. Langs skiftesporet var det bygd opp en stor jordvoll med forstøtningsmur mot skinnegangen, slik at man fra denne jordvollen kunne lesse rett inn på godsvognene. I 1935 sto også Mælen bru ferdig, og grunnlaget for person- og godstransport ved stoppestedet økte betydelig. Det ble mye enklere for folk fra Prestmoen og Ydstinesset å benytte jernbanen. Leif Holmen på Haraldreina som var en skikkelig kramkar, reiste rundt og kjøpte opp høy og poteter som han solgte videre. Dette kom han til Eidum stoppested med og lesset opp på godsvogner som sto på skiftesporet.

Et annet stort anleggsarbeid for jernbanen, var steinsettinga av elvemelen fra Mælen bro og forbi Eidum stoppested. Dette var et stort prosjekt som gikk ut på å forsterke elvekanten mot jernbanen med stein, slik at ikke elva skulle grave ut underlaget for jernbanen. Det ble tatt ut stein fra et steinbrudd rett ovenfor husa på Eidum Østre, og denne ble frakta med hest ned til elva. Einar Rømo som bodde oppe i Øfstidalen var en av hestekjørerne. Han hadde hesten sin i pensjon i stallen hos Hilmar Ingstadnes på Eidum Østre om natta så lenge anleggsarbeidet pågikk, slik at den skulle være uthvilt til neste dag. Sjøl gikk han opp Eidumsmarka, over Bertiltomta og Berg og videre heim til Øfstidalen og tilbake samme vei neste morgen.

Reisende fra Eidum stoppested, rundt 1945:

Fra venstre: Signe Berg, Dagny Setnan, Peder Lilleeidum, Margot Lillemo, Tordis Bolkan, Borghild Stræte, Gurine Sirås, Hilmar Ingstanes, John Lillemo. Forran: Målfrid Lillemo

Arthur Wahl

Fra 1926 til 1936 var Arthur Wahl ekspeditør på Eidum stoppested. Han og kona Magnhild kom flyttende fra Heimdal med barna Sverre (6 år), Arne (4 år) og Mary Agate eller «Molla» som hun ble kalt til daglig (1 år).

Arthur Wahl (1894 -1980) var sønn av steinarbeider Ove Kristian Olsen Wahl og hustru Pauline Andreasdatter Wahl på Laberget på Frosta.

Etter å ha avlagt eksamen ved 5. brigades underoffiserskole i Infanteriet ved kasernen på Småbergan i Trondheim og fått sersjants grad, giftet Arthur seg med Magnhild Andersen i Frosta kirke i 1920. Like etter bryllupet avsluttet Arthur sin militære karriere og startet sin nye karriere i Norges Statsbaner. Først som stasjonsbetjent på Heimdal stasjon, og var her til han kom til Eidum som ekspeditør i 1926.

Kona Magnhild (1901 – 1991) var født på Vega og var datter av Mikael Andersen og Anna Arntsdatter. Hun reiste til Trondheim som 17-åring og det var her hun traff den kjekke «underoffiseren» Arthur Wahl.

Magnhild Wahl hadde strikkemaskin og hun hadde en enorm produksjon av strikkede klær i den tida familien bodde på stoppestedet. Folk strømmet til med garn og mønstre og Magnhild strikket. Det gikk gjetord om hennes kapasitet og hun strikket ikke kun for folk i Sortasgrenda, - folk fra hele Lånke, Øfstigrenda og Prestmoen kom for å få strikket klær til store og små. Det gikk selvfølgelig mest i gensere. Magnhild opprettholdt produksjonen og strikket klær for folk i Lånke, også lenge etter at familien flyttet fra Eidum.

*Familien Wahl på søndagsutflukt med lærer Arne Arntsen tidlig på 30-tallet. (Arntsen hadde bil).
Forran: Pauline Wahl (Arthurs mor), Magnhild, og Arthur. Bak: Mary, Arne, Sverre og lærer Arntsen.*

Alle barna, - Sverre, Arne og «Molla» begynte på Sorte skole og gikk der til familien flyttet fra Eidum i 1936.

I 1928 ble det familieførøkelse på stoppestedet. Da ble Harald Otto født og han ble døpt i Lånke kirke.

Dessverre døde Harald Otto i 1931, kun 3 år gammel, til stor sorg for hele familien. Han er gravlagt på Lånke kirkegård.

På høsten 1935 ble det igjen glede i husene på Eidum stoppested. Da ble familien velsignet med nok en liten gutt, - Ivar Otto til verden.

I 1936 sluttet Arthur Wahl som ekspeditør og «stasjonsmester» ved Eidum stoppested. Han fikk da stilling ved hovedbanestasjonen i Trondheim, og flyttet med hele familien, - først til Charlottenlund, hvor de bodde et par år, og så til Korsvika på Lade. Arthur Wahl arbeidet resten av sitt yrkesaktive liv ved hovedstasjonen i Trondheim, og etter at han gikk av med pensjon kjøpte han hus i Åsenfjorden og bodde der til han døde i 1980. Da kona Magnhild ble enke, flyttet hun tilbake til Trondheim og bodde der til sin død 1991.

Familien Wahl inntar ettermiddagskaffen på perrongen på Eidum stoppested. Det gamle pakkhuset i bakgrunnen.

Barna til Arthur og Magnhild Wahl:

Sverre (1920 – 1989)

Ansatt i NSB. Stasjonsmester flere steder i Norge: Tolga, Kragerø, Setesdal, Brekkvasselv, Jørstad, Skogn og til slutt Åsen.
Gift med Bjørg Berdal fra Stjørdal. 3 barn.

Arne Margido (1922 - 2008)

Arbeidet en periode som dreng hos Sivert Berg i Ner-Eidum og senere hos Karl Brekk i Øster-Sorta. Etter handelskole under krigen gjorde også han karriere i NSB. Stasjonsbetjent, konduktør og senere brukontrollør på Skansen Bru og Nidelv bru.
Gift med Bjørg Olsen fra Trondheim. Ingen barn.

Mary Agate «Molla» (1925 – 2004)

Reiste til Norrköping i Sverige like etter krigen
Arbeidet ved NEFA radiofabrikk
Gift med Bertil Karlsson. 2 barn

Harald Otto (1928 – 1931)

Ivar Otto (1936 -

Utdannet tannlege og drev i mange år privat praksis i Trondheim.
Gift med Marit Nilsen fra Trondheim. Ingen barn

Gjertine Sofie Sæther Ulsetås

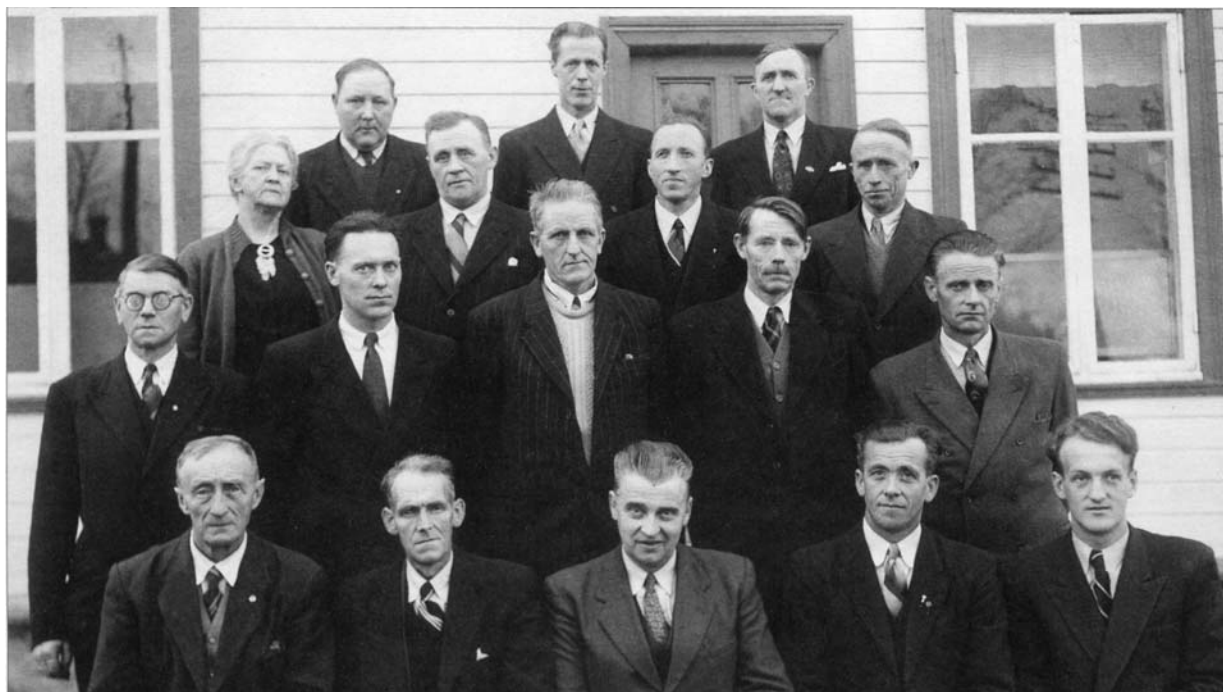
Gjertine Sofie eller «Jette» som hun ble omtalt i dagligtale, fikk jernbanen inn med morsmelka. Hun ble født i vokterboligen på Eidum i 1889 og vokste opp på nabogården Eidum Østre, som faren fikk kjøpt i 1890. Hun var yngst i en søskenflokk på 6. Faren var baneformann og hennes eldste bror Johan var stasjonsmester på Røros. Hun ble båret til dåpen av banevokter Martin Nilsen og frue, og faddere var banevokter Jon Iversen Koksvik og kona, samt Johanne Klevan og broren John, - stasjonsmesteren på Røros. Det skulle bare mangle om ikke Gjertine også skulle gjøre karriere i jernbanen.

I 1936 da Arthur Wahl sluttet som ekspeditør ved Eidum stoppested, var det Gjertine som overtok ansvaret for all billett- og godsekspedering, ved siden av at hun også passet grindene på planovergangen. Denne stillingen hadde hun helt til hun gikk av med pensjon.

For sortasbyggene var Gjertine synonym med Norges Statsbaner, Hun var behagelig, myndig og ryddig i sin opptreden. Hun var meget respektert og anerkjent i hele kommunen og hun var også aktiv i lokalpolitikken. Hun representerte Arbeiderpartiet og var første kvinnelige medlem i Lånke kommunestyre. Gjertine S. Ulsetås satt i kommunestyret i 3 perioder, fra 1945 til 1955.

Ektemannen Johan Arnt Ulsetås var sønn av Hågen Andreas Mæhre og Anna Jørgine Bakken på Skatval. Han var født i 1885 og arbeidet i alle år som fabrikkarbeider på karbidfabrikken i Kopperå. Johan Arnt og Gjertine ble gift i 1912 og fikk en datter, - Mali som døde ugift i 1996.

Gjertine og Johan Arnt Ulsetås bodde på Eidum stoppested sammen med dattera Mali frem til 1950. Da gikk Gjertine av med pensjon og familien flyttet inn i eget hus som de hadde satt opp på nabotomta (Bergtun Gnr.154, br. 35) og som de hadde fått fraskilt fra Ner-Eidum. Gjertine Sæter Ulsetås hadde da hatt stillingen som "stajonsmester" på Eidum stoppested i 14 år. Gjertine Ulsetås døde i 1969, 80 år gammel. Hun hadde da vært enke i et års tid.

Gjertine Sæter Ulsetås som eneste kvinnelige medlem av kommunestyret i Lånke. Dette bildet er tatt i 1948. 1. rekke fra venstre: Bortinus Lillemo, Trygve Richstad, Johan Hoås, Gustav Stuberg, Jakob Arnøy. 2. rekke: Tobias Wesche, John B. Sætнан, Johan G. Hoås, Johan L. Elvertrø, Peder Hoås. 3. rekke Gjertine Sæther Ulsetås, John Lauvset, Martin Lillemo, Torstein Dybvad. Bakerst: Peder Leikvoll, Erling Graabræk og Johan A. Eidum.

Dagmar og Anders Høsøien

Da Gjertine Ulsetås gikk av med pensjon, var det banevokter Anders Høsøien med familie som kom til Eidum stoppested. Før de kunne flytte inn, skulle vokterboligen pusses opp, og Høsøien med familie bodde da i "litjstua" hos Peder Lilleeidum i "Markjin" så lenge oppussinga pågikk. Anders gikk da bakkene rett ned til stoppestedet på jobb.

Familien Høsøien besto foruten Anders, av kona Dagmar, pleiedatra Solvår Galåen og dattera Anne Dagmar. Anders var banevokter og Dagmar var ekspeditrise og hadde ansvar for billettsalg og godsekspedering ved siden av at hun også måtte passe grindene på planovergangen.

Dagmar og Anders Høsøien

Den velstelte hagen med uthuset i bakgrunnen

Anders Høsøien ble født i 1911 i Narvik, da faren i en kort periode var banevokter ved Ofotbanen. Familien bodde i «Norlandsendens vogterbolig» i Hunndalen i Narvik da Anders ble født. Foreldrene var Simon Olsen og Johanna Andersdatter Høsøien. Familien flyttet etter kort tid tilbake til Høsøien på Røros hvor faren arbeidet som baneformann på Rørosbanen.

Anders var banevokter for strekningen Hell – Rota og Hell – Gudå. Den ene dagen syklet han tur/retur på dresin fra Eidum til Rota for å inspisere toglinja, for så den andre dagen å sykle strekningen fra Eidum til Gudå og heim igjen for å inspisere denne strekningen.

I løpet av sitt virke som banevokter tilbakela Anders Høsøien en strekning som tilsvarer flere runder rundt jorda. Etter hvert fikk Anders en motorisert dresin med mopedmotor som han brukte på sine inspeksjonsturer.

Dagmar var født på Skogn i 1911 og var datter av Karl Fredrik og Laura Cecilie Brenne.

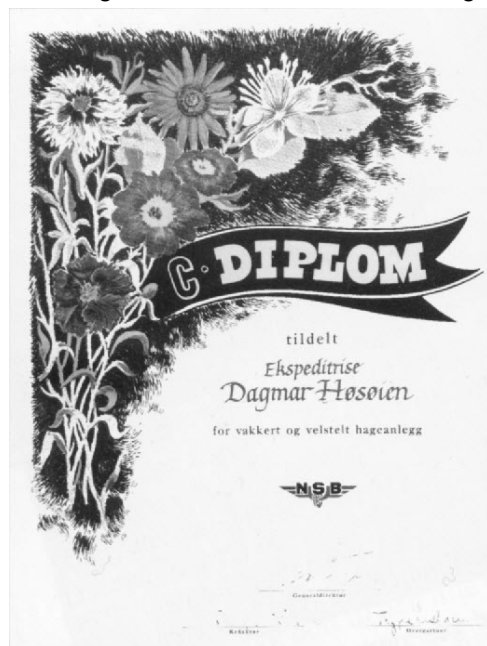
Anders og Dagmar hadde en velstelt hage med frukttrær og blomster. Stoppestedet var innbydende og vakker. Dagmar fikk også anerkjennelse og takk fra NSB for interessen og arbeidet hun la

ned for å gjøre det fint rundt stoppestedet samtidig som hun fikk diplom som påskjønnelse fra NSBs Hovedstyre for et vakkert og velstelt hageanlegg.

I 1958 ble betjeningen ved Eidum stoppested nedlagt og holdeplassen fikk status "Ubetjent stoppested", og ikke lenge etter fikk planovergangen automatisk bom og lysregulering, så da forsvant også arbeidsoppgavene med grindpass.

Da Anders Høsøien gikk av med pensjon i 1964, flyttet han og Dagmar til Stjørdal hvor de hadde bygd hus.

I september 2011 feiret Dagmar sin 100-årsdag sammen med slekt og venner. Anders døde i 1979, kun 67 år gammel.

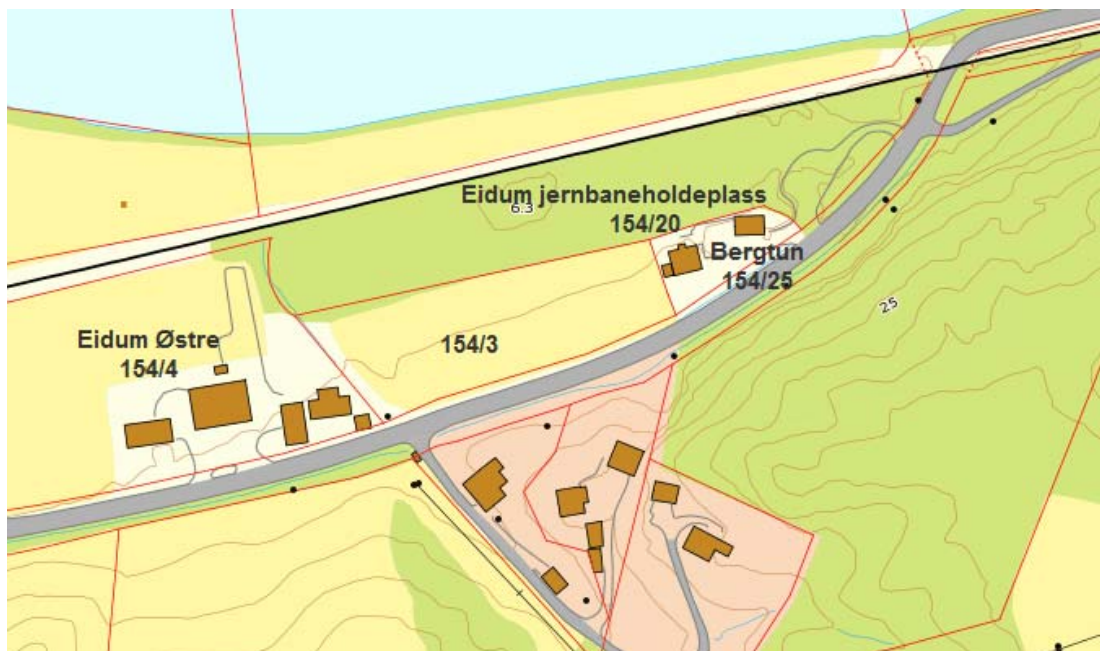
Da familien Høsøien flyttet fra stoppestedet på Eidum i 1964, var det Peder Berg med sin familie som flyttet inn. Han og kona var de siste som bodde i bygningene.

Eidum stoppested ca 1960

I 1977 ble husene på stoppestedet avhendet. NSB solgte husene på "rot", med klausul om at de skulle fjernes. To mann kjøpte bygningene i fellesskap for å bygge seg hytter. Husa ble da revet og noe av materialet ble frakta til saga på Eidumslia hvor Per Aarnes saga tømmeret til materiale egnet for hyttebygging.

Snipp snapp snute, - så var vokterboligen, godsekspedisjonen og Eidum stoppested blitt historie, og kun minnene er igjen.

Kartutsnit: Eidum jernbanestasjon Gnr. 154 br. 20